

313.

Na osnovu člana 18 stav 5 Zakona o hemikalijama ("Službeni list CG", broj 51/17), Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, uz saglasnost Ministarstva zdravlja donijelo je

PRAVILNIK

O SADRŽAJU BEZBJEDNOSNOG LISTA ZA HEMIKALIJE

("Službeni list Crne Gore", br. 025/22 od 09.03.2022)

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuje se bliži sadržaj bezbjednosnog lista koji prati opasne hemikalije, hemikalije koje sadrže supstance identifikovane kao perzistentne - bioakumulativne - toksične i koje izazivaju visoku zabrinutost i hemikalije koje se stavljaju u promet.

Sadržaj bezbjednosnog lista

Član 2

Bezbjednosni list, pored podataka propisanih članom 18 stav 2 Zakona o hemikalijama, sadrži i podatke o:

- 1) identifikaciji hemikalije (supstance/smješe) i licu koje stavlja hemikaliju u promet;
 - a) identifikaciju hemikalije;
 - b) upotrebu hemikalije;
 - c) podatke o dobavljaču; i
 - d) podatke o telefonu za hitne slučajeve;
- 2) identifikaciji opasnosti hemikalije;
 - a) klasifikaciju hemikalije;
 - b) elemente označavanja; i
 - c) ostale opasnosti;
- 3) sastojcima;
 - a) supstance; i
 - b) smješe;
- 4) mjerama prve pomoći;
- 5) mjerama za zaštitu od požara;
- 6) mjerama u slučaju hemijskog akcidenta;
- 7) rukovanju i skladištenju hemikalija;
 - a) mjere zaštite za bezbjedno rukovanje;
 - b) uslovi bezbjednog skladištenja, uzimajući u obzir moguće nekompatibilnosti;
 - c) specifična krajna upotreba;
- 8) kontroli izloženosti i ličnoj zaštiti;
 - a) parametri kontrole izloženosti;
 - b) način kontrole izloženosti i lične zaštite;
- 9) fizičkim i hemijskim svojstvima hemikalije;
 - a) informacije o osnovnim fizičkim i hemijskim svojstvima;
 - b) ostale informacije;
- 10) reaktivnosti i stabilnosti;
 - a) reaktivnost;
 - b) hemijska stabilnost;
 - c) mogućnost opasnih reakcija;
 - d) uslovi koje treba izbjegavati;

- e) nekompatibilnost materijala;
- f) opasni proizvodi razgradnje;
- 11) toksikološkim svojstvima;
 - a) potencijalni efekti;
 - b) podaci o supstancama i smješama;
- 12) ekološkim svojstvima;
 - a) podaci o toksičnosti;
 - b) postojanost i razgradljivost;
 - c) bioakumulacioni potencijal;
 - d) podaci o pokretljivosti u zemljištu;
 - e) rezultati procjene svostava PBT i vPvB;
 - f) svojstva endokrine disrupcije;
 - g) ostali štetni efekti;
- 13) tretmanu i odlaganju otpada;
- 14) podaci o transportu; i
- 15) propisima i druge podatke:

Sve stranice bezbjednosnog lista, uključujući i priloge, treba da budu numerisane i da imaju oznaku ukupnog broja strana, s tim da početna strana treba da sadrži datum izdavanja, a ukoliko je došlo do izmjene podataka u bezbjednosnom listu na izmijenjenom listu stavlja se oznaka "revidiran" i datum kad su promjene unešene.

Mjerne jedinice u bezbjednosnom listu, treba da budu u skladu sa zakonom kojim je uređena metrologija.

U svakom odgovarajućem dijelu bezbjednosnog lista iz stava 1 ovog člana navodi se jesu li i koji su različiti nanooblici ili grupa sličnih nanooblika obuhvaćeni.

Bezbjednosni list za dvije ili više hemikalija

Član 3

Ako bezbjednosni list sadrži podatke koji su u potpunosti odgovarajući za dvije ili više hemikalija, za te hemikalije dostavlja se jedan bezbjednosni list, pod uslovom da se u bezbjednosnom listu navode podaci o identifikaciji svih hemikalija u skladu sa članom 5 ovog pravilnika.

U bezbjednosnom listu se ne koriste navodi koji ukazuju da hemikalija nije opasna, kao i navodi koji ne odgovaraju klasifikaciji hemikalije (može biti opasan, nema efekata na zdravlje, bezbjedan za većinu načina korišćenja, bezopasan).

Identifikacija hemikalije (supstance/smješe) i podaci o licu koje stavlja hemikaliju u promet

Član 4

Podaci o identifikaciji hemikalije (supstance/smješe) i licu koje stavlja hemikaliju u promet iz člana 2 stav 1 tačka 1 ovog pravilnika treba da sadrže informacije koje se odnose na:

- 1) identifikaciju hemikalije;
- 2) upotrebu hemikalije;
- 3) podatke o dobavljaču; i
- 4) podatke o telefonu za hitne slučajeve.

Identifikacija hemikalije

Član 5

Za identifikaciju hemikalije iz člana 4 stav 1 tačka 1 ovog pravilnika u bezbjednosnom listu se koristi naziv hemikalije identičan nazivu koji je naveden na etiketi pojedinačnog pakovanja u skladu sa propisom kojim se uređuje klasifikacija, pakovanje i označavanje hemikalija.

Ako se hemikalija registruje u skladu sa propisima Evropske unije, naziv hemikalije treba da odgovara registrovanom nazivu sa navođenjem broja registracije.

Pored podataka iz st. 1 i 2 ovog člana mogu se navesti i drugi nazivi kojima se hemikalija obilježava (alternativni naziv, broj, šifra proizvoda koju je dodijelio proizvođač).

Bezbjednosni list može obuhvatiti više supstanci ili smješa ako se informacijama ispunjavaju zahtjevi ovog pravilnika za svaku od supstanci ili smješa.

Ako su različiti oblici supstanci obuhvaćeni bezbjednosnim listom, potrebno je navesti informacije s naznakom koje se informacije odnose na koji oblik ili se može izraditi poseban bezbjednosni list za svaki oblik ili grupu oblika.

Ako smješa ima jedinstveni identifikator formule (UFI) navodi se u bezbjednosnom listu u dijelu iz člana 2 stav 1 tačka 1 ovog pravilnika.

Upotreba hemikalije

Član 6

Podaci o upotrebi iz člana 4 stav 1 tačka 2 ovog pravilnika hemikalije sadrže sve poznate upotrebe hemikalije (antioksidans, usporivač plamena).

Ako postoji više mogućnosti upotrebe, navode se samo najvažnije, odnosno uobičajene upotrebe sa kratkim opisom djelovanja, kao i načini korišćenja hemikalije koje dobavljač ne preporučuje i razloge zbog kojih se ne preporučuje.

Pored podataka iz st. 1 i 2 ovoga člana navode se i upotrebe koje dobavljač ne preporučuje, sa obrazloženjem.

Podaci o dobavljaču

Član 7

Podaci o dobavljaču ili ovlašćenom zastupniku iz člana 4 stav 1 tačka 4 ovog pravilnika su:

- 1) naziv i sjedište dobavljača ili ovlašćenog zastupnika;
- 2) naziv proizvođača, uvoznika, distributera ili krajnjeg korisnika;
- 3) broj telefona dobavljača ili ovlašćenog zastupnika;
- 4) elektronska adresa lica zaduženog za bezbjednosni list.

Podaci iz stava 1 ovog člana, treba da odgovaraju podacima o proizvođaču ili uvozniku koji su navedeni u registru hemikalija.

Podaci o telefonu za hitne slučajeve

Član 8

Podaci koji se odnose na broj telefona za hitne slučajeve iz člana 4 stav 1 tačka 3 ovog pravilnika treba da sadrže i podatke o nadležnim službama, ustanovama ili institucijama koje mogu pružiti informacije u hitnim slučajevima, prilikom trovanja ili hemijskog akcidenta.

Ako je broj telefona iz stava 1 ovog člana dostupan samo u toku radnog vremena, naznačava se vrijeme u kojem je telefonski broj dostupan (24 sata dnevno ili samo u toku radnog vremena).

Identifikacija opasnosti hemikalije

Član 9

Podaci o identifikaciji opasnosti hemikalije iz člana 2 stav 1 tačka 2 ovog pravilnika odnose se na:

- 1) klasifikaciju hemikalije;
- 2) elemente označavanja; i
- 3) ostale opasnosti.

Klasifikacija hemikalije

Član 10

Podaci o klasifikaciji hemikalije iz člana 9 stav 1 tačka 1 ovog pravilnika navode se u skladu sa propisom kojim se uređuje klasifikacija, pakovanje i označavanje hemikalija, i najvažniji štetni fizičko-hemijski efekti i štetni efekti koje hemikalija može imati na zdravlje i život ljudi i životnu sredinu.

Podaci o hemikaliji koja ne ispunjava kriterijume za klasifikaciju u skladu sa propisom kojim se uređuje klasifikacija, pakovanje i označavanje hemikalija, navode se u bezbjednosnom listu.

Elementi označavanja hemikalija

Član 11

Elementi označavanja hemikalija iz člana 9 stav 1 tačka 2 ovog pravilnika sadrže: grafički prikaz (piktogram), znak opasnosti, pisano upozorenje, oznake rizika i oznake bezbjednosti, a koje moraju biti identične oznakama koje su navedene na etiketi.

Umjesto grafičkog prikaza (piktogram), može se koristiti grafički prikaz (piktogram) opasnosti u crno-bijeloj boji ili samo grafički prikaz simbola.

Ostale opasnosti

Član 12

Ostale opasnosti iz člana 9 stav 1 tačka 3 ovog pravilnika obuhvataju podatke o svojstvima hemikalije koja mogu doprinijeti opštoj opasnosti, i to:

- 1) da li hemikalija ispunjava kriterijume za identifikaciju kao perzistentna - bioakumulativna - toksična (u daljem tekstu: PBT), ili veoma perzistentna - veoma bioakumulativna (u daljem tekstu: vPvB), da li je uključena u listu supstanci koje izazivaju zabrinutost jer ima svojstva endokrine disrupcije u skladu sa kriterijumima datim u Prilogu 1 (za smješe navode se informacije za svaku supstancu koja je u smješi prisutna u koncentraciji jednakoj ili većoj od 0,1 % masenog udjela);
- 2) podatke o drugim štetnim efektima na zdravlje ljudi, kao što su: formiranje zagađivača vazduha u toku očvršćivanja ili obrade, prašenje, opasnost od eksplozivne prašine, unakrsna senzibilizacija, gušenje, smrzavanje, visoka sposobnost razvijanja mirisa ili ukusa, izjava "Ako se raspršuje, može nastati eksplozivna smješa prašine i vazduha";
- 3) podatke o efektima na životnu sredinu kao što su: opasnost po zemljišne organizme, mogućnost formiranja fotohemijskog ozona.

Podaci o sastojcima

Član 13

Podaci o hemijskom identitetu sastojaka iz člana 2 stav 1 tačka 3 ovog pravilnika (uključujući nečistoće i stabilizatore) sadrže podatke o sastojcima:

- 1) supstance; i
- 2) smješe.

Sastojci supstance

Član 14

Podaci o sastojcima supstance iz člana 13 stav 1 tačka 1 ovog pravilnika obuhvataju: hemijski identitet glavnog sastojka hemikalije, i to najmanje identifikator proizvoda za hemikaliju ili podatak iz člana 5 stav 3 ovog pravilnika.

Pored podataka iz stava 1 ovog člana navodi se i hemijski identitet nečistoće, aditiva za stabilnost ili pojedinačnog sastojka koji nije glavni sastojak supstance, a koji je klasifikovan i doprinosi klasifikaciji supstance, i to:

- 1) naziv i svojstva proizvoda u skladu sa propisom kojim se uređuje klasifikacija, pakovanje i označavanje;
- 2) druge nazive (npr. uobičajeni naziv, trgovačko ime, skraćenica) ili identifikacioni broj, ukoliko identifikator proizvoda nije dostupan.

Za supstance se navodi i specifična granična vrijednost koncentracije, M faktor i procijenjena vrijednost akutne toksičnosti, ako su dostupni.

Ako je supstanca registrovana i obuhvata nanooblik, navode se svojstva čestica koja određuju taj nanooblik.

Ako supstanca nije registrovana, ali bezbjednosni list obuhvata nanooblike čija svojstva utiču na sigurnost supstanci, navode se ta svojstva.

Pored podataka o sastojcima supstance iz st. 1 i 2 ovog člana mogu se navesti i podaci o ostalim sastojcima supstance.

Podaci o sastojcima smješe

Član 15

Podaci o sastojcima smješe iz člana 13 stav 1 tačka 2 ovog pravilnika sadrže: naziv i svojstva proizvoda, koncentraciju ili opseg koncentracije i klasifikaciju u zavisnosti od klasifikacije smješe.

Pored podataka iz stava 1 ovog člana mogu se navesti i podaci o svim supstancama u smješi, uključujući i supstance koje ne ispunjavaju kriterijume za klasifikaciju.

Koncentracije supstanci u smješi navode se na jedan od sljedećih načina:

- 1) tačan maseni ili zapreminski procenat u opadajućem redosljedu, ukoliko je to tehnički moguće;
- 2) opseg koncentracije (maseni ili zapreminski procenat) u opadajućem redosljedu, ukoliko je to tehnički moguće.

Kada se navodi opseg koncentracije u procentima, za supstance koje predstavljaju opasnost po zdravlje i život ljudi ili životnu sredinu navode se efekti najveće koncentracije svakog od sastojaka, kao i alternativni naziv.

Ako je za supstancu odobrena upotreba alternativnog hemijskog naziva navodi se taj naziv.

Za smješe koje su klasifikovane u skladu sa propisima kojima je uređena klasifikacija, označavanje i pakovanje treba navesti supstance zajedno sa njihovom koncentracijom ili rasponom koncentracije u smješi u skladu sa Prilogom 2.

Mjere prve pomoći

Član 16

Podaci o mjerama prve pomoći iz člana 2 stav 1 tačka 4 ovog pravilnika obuhvataju:

- 1) opis mjera prve pomoći sa mjerama za sve puteve izlaganja (udisanjem, u kontaktu sa kožom ili očima ili oralno);
- 2) najvažnije simptome i efekte, akutne i odložene; i
- 3) hitnu medicinsku pomoć i poseban tretman.

Pored podataka iz stava 1 tačka 1 ovog člana navode se i preporuke:

- 1) ukoliko dođe do izloženosti hemikalijama da li je neophodna hitna medicinska pomoć i da li se mogu očekivati odloženi efekti nakon izlaganja, podaci o protivotrovima (ako su poznati) i kontraindikacijama;
- 2) o premještanju izloženog lica na svjež vazduh;
- 3) o uklanjanju i podešavanju odjeće i obuće;
- 4) o opremi za ličnu zaštitu za lica koja pružaju prvu pomoć; i
- 5) o sredstvima za pružanje pomoći na licu mjesta.

Mjere za zaštitu od požara

Član 17

Mjere za zaštitu od požara obuhvataju način gašenja vatre, ako supstanca izazove požar ili ako požar izbije u njihovoj blizini, i to:

- 1) odgovarajuća sredstva koja se mogu upotrebljavati prilikom gašenja požara;
- 2) sredstva za gašenje koja se ne smiju koristiti iz bezbjednosnih razloga;
- 3) posebne opasnosti u slučaju izlaganja samoj hemikaliji produktima sagorijevanja i gasovima koji se razvijaju usljed požara i protivpožarne mjere;
- 4) posebne zaštitne mjere za vatrogasce (hladiti rezervoare prskanjem vodom); i
- 5) posebnu zaštitnu opremu za vatrogasce (čizme, odijela, rukavice, zaštita za oči).

Mjere u slučaju hemijskog akcidenta

Član 18

Za osoblje koje nije ovlašćeno za postupanje u slučaju hemijskog akcidenta, nastalog ispuštanjem hemikalije navode se podaci o sljedećim mjerama:

- 1) nošenju adekvatne zaštitne opreme kako bi se spriječila kontaminacija kože, očiju i lične odjeće;
- 2) uklanjanju izvora zapaljenja, obezbjeđivanje dodatne ventilacije, nadzor nad prašinom; i
- 3) postupcima u slučaju hemijskog akcidenta, npr evakuacija iz zone opasnosti.

Za osoblje koje je ovlašćeno za postupanje u slučaju hemijskog akcidenta, navode se informacije o odgovarajućem materijalu za ličnu zaštitnu odjeću.

Mjere zaštite životne sredine obuhvataju mjere opreza (držati dalje od kanalizacionih odvoda, površinskih i podzemnih voda), radi sprečavanja izlivanja ili ispuštanja supstanci ili smješa u životnu sredinu.

Mjere radi sprečavanja širenja prosutih hemikalija obuhvataju:

- 1) zaštitno ograđivanje, prekrivanje odvoda; i
- 2) postupke začepljavanja.

Mjere radi čišćenja prosutih hemikalija obuhvataju:

- 1) neutralizaciju;
- 2) dekontaminaciju;
- 3) upijanje materijalima;
- 4) čišćenje;
- 5) usisavanje;
- 6) opremu za sprječavanje širenja ili čišćenje (neiskrećih alata i opreme, prema potrebi).

Pored podataka iz stava 1 ovog člana navode se i pisana upozorenja "ne koristiti, neutralizovati pomoću...".

Ukoliko se postupci za sprječavanje širenja i sanaciju akcidenta u slučaju manjih i većih izlivanja hemikalija međusobno razlikuju ti postupci se navode posebno.

Rukovanje i skladištenje hemikalija

Član 19

Informacije o načinu rukovanja, upotrebe i skladištenja hemikalija se odnose na zaštitu zdravlja i života ljudi, bezbjednosti onih koji rukuju hemikalijom i zaštitu životne sredine sa scenarijima izloženosti.

Informacije o načinu rukovanja treba da sadrže uputstva za:

- 1) bezbjedno rukovanje hemikalijom (mjere za sprječavanje širenja, mjere za prevenciju izbijanja požara i prevenciju stvaranja aerosola i prašine);
- 2) rukovanje nekompatibilnim hemikalijama i smanjenje oslobađanja hemikalije u životnu sredinu (npr. sprječavanje izlivanja hemikalije i držanje dalje od odvodnih cijevi);
- 3) posebne zahtjeve i pravila koja se odnose na smanjenje oslobađanja hemikalija u životnu sredinu (zabranjeni i preporučeni postupci i oprema);
- 4) upoznavanje sa radnjama i uslovima u kojima se promjenom svojstava hemikalija javljaju novi rizici, kao i odgovarajuće protivmjere;
- 5) opštu higijenu na radnom mjestu (ne jesti, ne piti i ne pušiti u radnom prostoru; prati ruke nakon upotrebe i skinuti zagađenu odjeću i zaštitnu opremu prije ulaska u prostorije u kojima se jede).

Bezbjedno skladištenje hemikalija

Član 20

Informacije o načinu za bezbjedno skladištenje treba da budu u skladu sa fizičko-hemijskim svojstvima hemikalije i da sadrže uputstva:

- 1) o upravljanju rizicima u vezi sa: eksplozivnom atmosferom; uslovima u kojima nastaje korozija; opasnostima od paljenja; nekompatibilnim hemikalijama; isparljivošću; potencijalnim izvorima paljenja - uključujući električnu opremu;
- 2) o efektima vremenskih uslova, vazdušnog pritiska, temperature, sunčeve svjetlosti, vlažnosti, vibracija;
- 3) o održavanju stabilnosti hemikalije upotrebom stabilizatora i antioksidanata;
- 4) koja se odnose na: ventilaciju, posebnu konstrukciju prostorije ili rezervoara za skladištenje uključujući vatrootporne (retencione) zidove i ventilaciju, ograničenje količine hemikalije za date uslove skladištenja, ukoliko je značajno, kao i kompatibilnost pakovanja.

Specifična krajnja upotreba

Član 21

Za supstance i smješe koje imaju specifičnu krajnju upotrebu navode se preporuke za identifikovanu upotrebu.

Ako je priložen scenario izloženosti, upućuje se na njega.

Ako su dostupne posebne industrijske ili sektorske smjernice iste se navode.

Kontrola izloženosti i lična zaštita

Član 22

Podaci o kontroli izloženosti odnose se na:

- 1) parametre kontrole izloženosti; i
- 2) kontrolu izloženosti životne sredine i ličnu zaštitu.

Parametri kontrole izloženosti

Član 23

Parametri kontrole izloženosti sadrže podatke o graničnoj vrijednosti izloženosti za supstancu ili za svaku od supstanci u smješi i to: granične vrijednosti izloženosti na radnom mjestu i biološke granične vrijednosti, granične vrijednosti izlaganja za državu u kojoj se hemikalija stavlja u promet, sa postupcima praćenja.

Ako pri korišćenju hemikalije u skladu sa namjenom nastaju zagađivači vazduha, navode se i odgovarajuće granične vrijednosti izloženosti na radnom mjestu odnosno biološke granične vrijednosti za te zagađivače.

Za supstancu za koju je sačinjen izvještaj o bezbjednosti hemikalije ili je određena vrijednost izvedene doze bez efekta (u daljem tekstu: DNEL vrijednost) ili koncentracija za koju se predviđa da nema efekat na životnu sredinu (u daljem tekstu: PNEC vrijednost), navode se i DNEL vrijednost i PNEC vrijednost za scenarija izloženosti iz izvještaja o bezbjednosti hemikalije.

Granične vrijednosti izloženosti hemikalijama navode se u skladu sa identifikacijom hemikalije.

Način kontrole izloženosti i lične zaštite

Član 24

Kontrola izloženosti i lična zaštita sadrže potrebne mjere za upravljanje rizikom koje se preduzimaju prilikom upotrebe hemikalije kako bi se smanjila izloženost zaposlenih i životne sredine hemikalijama.

Podaci o ličnoj zaštiti obuhvataju: sredstva i opremu koja se koristi za ličnu zaštitu na radu i koja mora biti u skladu sa odgovarajućim higijenskim mjerama na radnom mjestu, uključujući tehničku kontrolu, ventilaciju i izolaciju.

Podaci o opremi iz stava 2 ovog člana sadrže informacije za:

- 1) zaštitu očiju i lica - na osnovu opasnosti od hemikalije i mogućnosti kontakta sa njom sa vrstama opreme za zaštitu očiju i lica (npr. zaštitne naočare, zaštitna maska, zaštitna maska za lice);
- 2) zaštitu kože, i to:
 - zaštitu ruku - na osnovu opasnosti od hemikalije i mogućnosti kontakta sa njom, uzimajući u obzir veličinu i trajanje dermalne izloženosti, sa vrstama rukavica koje treba nositi pri rukovanju hemikalijom, uključujući vrstu materijala i njegovu debljinu, kao i uobičajeno ili najmanje vrijeme probijanja materijala od kojeg su rukavice, i druge dodatne mjere zaštite ruku;
 - zaštitu drugih dijelova tijela - na osnovu opasnosti od hemikalije i mogućnosti kontakta sa njom sa vrstama i kvalitetom zaštitne opreme (npr. podlaktice, čizme i odijela), i dodatne mjere zaštite kože i specifične mjere higijene;
- 3) zaštitu disajnih organa - na osnovu opasnosti od hemikalije i mogućnosti izlaganja, za gasove, pare, maglu ili prašinu sa vrstama zaštitne opreme koja se koristi, uključujući respiratore sa prečišćavanjem vazduha, odgovarajući element za prečišćavanje (kasete ili cilindar), odgovarajuće filtere za čestice i odgovarajuće maske ili nezavisan aparat za disanje;
- 4) zaštita od termičkih opasnosti sa zaštitnom opremom koja se nosi pri kontaktu sa materijalima koji predstavljaju termičku opasnost, a naročito podaci o izradi ove opreme.

Fizička i hemijska svojstva

Član 25

Informacije o osnovnim fizičkim i hemijskim svojstva hemikalije, ostalim informacijama i druge bezbjednsone karakteristike koja treba sadrži bezbjednosni list date su u Prilogu 3.

Reaktivnost i stabilnost

Član 26

Reaktivnost i stabilnost hemikalije sadrže informacije koje se odnose na:

- 1) reaktivnost (pri određivanju nekompatibilnosti uzimaju se u obzir supstance, rezervoari i zagađujuće supstance kojima hemikalija može biti izložena tokom prevoza, skladištenja ili upotrebe);
- 2) hemijsku stabilnost (sve stabilizatore koji se koriste ili koji mogu biti potrebni kako bi se održala hemijska stabilnost hemikalije, kao i sve promjene fizičkog izgleda za bezbjednost hemikalije);
- 3) mogućnost nastanka opasnih reakcija (da li će hemikalija reagovati ili se polimerizovati uz oslobađanje povišenog pritiska ili temperature);
- 4) uslove koje treba izbjegavati (temperatura, pritisak, svjetlost, udarci, statičko pražnjenje, vibracije i druga fizička naprezanja, koji mogu izazvati opasnost sa mjerama za upravljanje rizicima od tih opasnosti);
- 5) nekompatibilnost materijala (hemikalije ili konkretne supstance, npr. kiseline, baze, oksidansi, koje u reakciji mogu izazvati opasnost, npr. eksplozija, oslobađanje toksičnih ili zapaljivih materijala ili oslobađanje velike količine toplote sa opisom mjera za upravljanje rizicima od tih opasnosti); i
- 6) opasne proizvode razgradnje koji nastaju kao posljedica upotrebe, skladištenja, izlivanja i zagrijavanja, ako su poznati i ako se mogu predvidjeti.

Uslovi koje treba izbjegavati i nekompatibilnost materijala

Član 27

Uslove koje treba izbjegavati obuhvataju podatke o temperaturi, pritisku, svjetlosti, udaru, elektrostatičkom pražnjenju, vibraciji ili drugim fizičkim faktorima koji mogu dovesti do opasne reakcije, sa kratkim opisom tih reakcija.

Podaci o nekompatibilnim materijalima obuhvataju grupe hemikalija (voda, vazduh, kiseline, baze, oksidujućim agensi) sa kojima hemikalija može reagovati i proizvesti opasnu reakciju (eksplozija, oslobađanje toksičnih ili zapaljivih materijala, oslobađanje viška toplote).

Pored podataka iz st. 1 i 2 ovog člana navodi se i kratak opis mjera koje se preduzimaju za upravljanje rizicima.

Opasni proizvodi razgradnje

Član 28

Podaci o opasnim proizvodima razgradnje obuhvataju opasne proizvode koji nastaju u opasnim količinama prilikom razgradnje hemikalije.

Pored podataka iz stava 1 ovog člana navode se i podaci o:

- 1) potrebi za stabilizatorima i prisutnošću stabilizatora;
- 2) mogućnosti opasne egzotermne reakcije;
- 3) uticaju promjene fizičkog izgleda hemikalije na bezbjednost;
- 4) opasnosti produkta raspadanja koji nastaje u dodiru sa vodom; i
- 5) mogućnosti razgradnje u nestabilne proizvode.

Toksikološka svojstva

Član 29

Toksikološka svojstva obuhvataju podatke: potpun i razumljiv opis različitih toksikoloških efekata na zdravlje ljudi, koji mogu nastati ako korisnik dođe u dodir sa hemikalijom, efekte opasne za zdravlje ljudi koji nastaju prilikom izlaganja hemikaliji, zasnovane na podacima dobijenim ispitivanjem, ili iz iskustva.

Podaci iz stava 1 ovog člana odnose se na trenutne, odgođene i hronične efekte nakon kratkotrajne ili dugotrajne izloženosti hemikaliji, kao što su izazivanje preosjetljivosti, besvjesno stanje, kancerogenost, mutagenost i toksičnost po reprodukciju.

Pored podataka iz stava 2 ovog člana, navode se i podaci o različitim načinima izlaganja hemikalijama (udisanje, gutanje, dodir sa kožom i očima) i opisom simptoma u vezi sa fizičkim, hemijskim i toksikološkim svojstvima, kao i upozorenja na posebne efekte određenih supstanci u proizvodu na zdravlje ljudi.

Potencijalni efekti

Član 30

Pored podataka iz člana 29 ovog pravilnika navode se i informacije o sljedećim grupama potencijalnih efekata i to:

- 1) toksikokinetika, metabolizam i distribucija po potrebi;
- 2) akutni efekti - akutna toksičnost, iritativnost i korozivnost;
- 3) izazivanje preosjetljivosti disajnih puteva ili kože;
- 4) toksičnost kod ponovljene primjene;
- 5) specifična toksičnost za ciljni organ (STOT SE - jednokratno izlaganje i STOT RE ponovljenjo izlaganje);
- 6) opasnost od aspiracije; i
- 7) efekti kancerogenosti, mutagenosti i toksičnost po reprodukciju.

Za efekte na zdravlje ljudi (kancerogenost, mutagenost i toksičnost po reprodukciju) navodi se klasifikacija smješe u skladu sa propisom kojim se uređuje klasifikacija, a koja je izvršena primjenom konvencionalne metode izračunavanja na osnovu dostupnih podataka za supstance.

Ako se u bezbjednosnom listu navodi da supstanca ili smješa nijesu klasifikovane u određenu klasu opasnosti odnosno razliku unutar klase, navode se razlozi za to (nedostatak podataka, tehnička nemogućnost dobijanja podataka, neuvjerljivi podaci, uvjerljivi ali nedovoljni za klasifikaciju).

Podaci o supstancama i smješama

Član 31

Podaci iz čl. 29 i 30 ovog pravilnika odnose se na supstance i smješe u obliku u kome se stavljaju u promet.

Kada su dostupni, navode se i relevantni podaci o toksikološkim svojstvima opasnih supstanci sadržanih u smješi (npr. LD50, procijenjena vrijednost akutne toksičnosti (ATE) ili LC50).

Kada nijesu ispunjeni kriterijumi za klasifikaciju hemikalije u određenu klasu opasnosti, navode se podaci koji potvrđuju ovaj zaključak.

Pored podataka iz st. 1, 2 i 3 ovog člana i čl. 31 i 32 ovog pravilnika navode se i podaci o:

- 1) vjerovatnim putevima izlaganja;
- 2) simptomima u vezi sa fizičkim, hemijskim i toksikološkim svojstvima;
- 3) odloženim i trenutnim efektima, kao i hroničnim efektima usljed kratkotrajnog i produženog izlaganja;
- 4) efektima interakcije;
- 5) odsustvu određenih podataka;
- 6) smješi u odnosu na podatke o supstancama u njoj;
- 7) svojstva endokrine disrupcije; i
- 8) ostali podaci.

Ekološka svojstva

Član 32

Podaci o ekološkim svojstvima sadrže: moguće efekte, ponašanje i sudbinu hemikalije u životnoj sredini i to u vazduhu, vodi i zemljištu.

Ako su dostupni i raspoloživi odgovarajući podaci koji su dobijeni ispitivanjem, moraju se navesti i ti podaci (npr. LC50 ribe \leq 1mg/L).

Podaci iz stava 1 ovog člana moraju odgovarati podacima navedenim u registru hemikalija i izvještaju o bezbjednosti hemikalije, ako su izrađeni.

Podaci iz stava 1 ovog člana obuhvataju i podatke koji nastaju razlaganjem hemikalija naročito o:

- 1) toksičnosti;
- 2) pokretljivosti u zemljištu;
- 3) postojanosti i razgradljivosti;
- 4) bioakumulacionom potencijalu;
- 5) rezultatima svojstava za hemikalije koje su perzistentne, bioakumulativne i toksične; i
- 6) ostalim efektima.

Podaci o drugim štetnim efektima na životnu sredinu (izloženost, mogućnost zagađivanja ozonskog omotača, odnosno mogućnost uticaja na globalno zagrijavanje) navode se ukoliko su dostupni.

Podaci o toksičnosti

Član 33

Podaci o toksičnosti obuhvataju raspoložive relevantne podatke o akutnoj i hroničnoj toksičnosti za organizme koji žive u vodi (ribe, rakovi, alge i druge vodene organizme), podaci o toksičnosti za mikroorganizme i makroorganizme koji žive u zemljištu i druge organizme, kao što su ptice, pčele i biljke.

Ako hemikalija ili određeni proizvod ima inhibitorne efekte na aktivnost mikroorganizama, moraju se navesti mogući uticaji na postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Podaci o pokretljivosti hemikalija u zemljištu

Član 34

Podaci o pokretljivosti hemikalija u zemljištu obuhvataju podatke o dospijeću, u slučaju ispuštanja u životnu sredinu, u podzemne vode, odnosno udaljenost dospjeća od mjesta ispuštanja.

Relevantni podaci vezani za pokretljivost mogu biti:

- 1) poznata ili predviđena raspodjela po segmentima životne sredine;
- 2) površinski napon;
- 3) apsorpcija/desorpcija.

Podaci o potencijalu pokretljivosti u zemljištu navode se ako su dostupni.

Postojanost i razgradljivost

Član 35

Postojanost i razgradljivost se odnose na sposobnost hemikalije da se razgradi u odgovarajućim dijelovima životne sredine, bilo biorazgradnjom ili u drugim procesima, kao što su oksidacija ili hidroliza.

U ovom dijelu navode se podaci o vremenu polurazgradnje, potencijalu hemikalije da se razgradi u postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda.

Bioakumulacioni potencijal

Član 36

Bioakumulacioni potencijal se odnosi na sposobnost hemikalije da se akumulira u živim organizmima i prolazi kroz lanac ishrane, uključujući koeficijent raspodjele n-oktanol-voda (Kow) i faktor biokoncentracije (BCF) kada su dostupni.

Rezultati procjene svojstava PBT i vPvB

Član 37

Rezultati procjene svojstava PBT i vPvB navode se u Izvještaju o hemijskoj bezbjednosti, po potrebi.

Svojstva endokrine disrupcije

Član 38

Za supstance za koje je utvrđeno da imaju svojstva endokrine disrupcije navode se informacije o štetnim efektima tih svojstava na životnu sredinu.

Informacije iz stava 1 ovog člana sastoje se od kratkih informacija dobijenih primjenom kriterijuma za procjenu, a relevantni su za procjenu efekata svojstava endokrine disrupcije na životnu sredinu.

Ostali štetni efekti

Član 39

Ako su dostupne, treba unijeti informacije o svim drugim štetnim efektima na životnu sredinu, kao što su sudbina u životnoj sredini (izloženost), potencijal stvaranja fotohemijskog ozona, potencijal oštećenja ozonskog omotača ili potencijal uticaja na globalno zagrijavanje.

Tretman i odlaganje otpada

Član 40

Podaci o odlaganju otpada sadrže informacije o: sigurnom postupanju sa otpadom, ukoliko hemikalija (višak ili otpad nakon upotrebe) predstavlja opasnost po život i zdravlje ljudi i životnu sredinu, mjerama zbrinjavanja otpada od hemikalija, i ambalaže (spaljivanje, recikliranje, odlaganje na deponijama), mjerama upravljanja tim otpadom.

Podaci o odlaganju otpada obuhvataju:

- 1) rezervoare za obradu otpada i metode obrade, uključujući metode obrade otpada od hemikalija i za zagađenu ambalažu (spaljivanje, recikliranje, odlaganje);
- 2) fizička ili hemijska svojstva hemikalija koja mogu uticati na mogućnosti obrade otpada;
- 3) preporuke da se otpad ne ispušta u kanalizaciju;
- 4) posebne mjere opreza za sve preporučene mogućnosti obrade otpada.

Podaci o transportu

Član 41

Podaci o transportu obuhvataju posebne mjere opreza sa kojima dobavljač mora biti upoznat, odnosno koje mora poštovati u toku prevoza ili prenošenja hemikalija, podatke koji se odnose na klasifikaciju hemikalija za svaku vrstu transporta (drumskim, željezničkim, morskim, vazdušnim i unutrašnjim plovnim putevima), što uključuje:

- 1) UN broj - četvorocifreni identifikacioni broj supstance, smješe ili proizvoda kome prethode slova "UN" (UN broj);
- 2) UN naziv za teret u transportu;
- 3) klasa opasnosti u transportu;
- 4) ambalažna grupa;
- 5) opasnost (zagađivače) po životnu sredinu;
- 6) posebne predostrožnosti za korisnika;
- 7) transport u rasutom stanju.

Informacije o propisima

Član 42

U ovom dijelu se navodi da li se na supstance i smješe primjenjuju i propisi kojima su uređeni kozmetički proizvodi, supstance koje oštećuju ozonski omotač, dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama i ostale.

U ovom dijelu se navodi da li je dobavljač sproveo procjenu hemijske bezbjednosti za supstancu ili smješu.

Drugi podaci

Član 43

Drugi podaci obuhvataju dodatne informacije koje dobavljač smatra važnim za zdravlje i život ljudi i životnu sredinu, i to:

- 1) spisak relevantnih oznaka obavještenja i opasnosti;
- 2) obavještenja o mjerama predostrožnosti;
- 3) preporuke o osposobljavanju lica koja dolaze u dodir sa hemikalijama;
- 4) preporučena ograničenja upotrebe;
- 5) dodatne informacije - način dobijanja podataka u pogledu tehničkih informacija i izvora podataka korišćenih u sastavljanju bezbjednosnog lista;
- 6) dodatne informacije u skladu sa propisima kojima se uređuju bezbjednost, zdravlje, životna sredina, ozonski omotač i alternativne supstance, dugotrajne organske zagađujuće supstance, uvoz i izvoz opasnih hemikalija, kontrola opasnosti od udesa; i
- 7) ostali štetni efekti po životnu sredinu ukoliko su poznati (potencijal za oštećenje ozonskog omotača, stvaranja prizemnog ozona, endokrine disrupcije i staklene bašte).

Prilozi

Član 44

Prilozi 1, 2 i 3 čine sastavni dio ovoga pravilnika.

Prestanak važenja

Član 45

Danom početka primjene ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije ("Službeni list CG", br. 81/17 i 21/19).

Stupanje na snagu

Član 46

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se od 1. januara 2023. godine.

Broj: 0442-322/22-136/33

Podgorica, 24. februara 2022. godine

Ministar,

prof. dr Ratko Mitrović, s.r.

NAPOMENA IZDAVAČA:

Priloge koji su sastavni dio ovog propisa možete pogledati ovdje.